

MIKOLA EMESE

Ecce ecclesia! Íme az egyház!

Esszé

„III. Pál pápa tavaly pünkösdre zsinatot hirdetett Mantuába. Utóbb eltette Mantuából és a mai napig sem lehet tudni, hogy hová akarja vagy tudja tenni! Nekünk azonban föl kellett készülnünk arra, hogy vagy minket is meghívna a zsinatra, vagy meghívás nélkül kiátkoznak bennünket... A római udvar azonban olyan borzalmasan fél a szabad Zsinattól és olyan szánalmasan kerüli a világosságot, hogy már a maga pártján levőkből is kiölte azt a reménységet, hogy a szabad zsinatot valaha is megtűrné. Arról nem is szólva, hogy maga tartson ilyent! Az emberek méltán és joggal botránkoznak meg és kedvetlenednek el ezen, mert azt látják ebből, hogy a pápa szívesebben veszi, ha az egész keresztényiség veszendőbe megy, és minden lélek elkárhozik, sem hogy önmagát és övéit egy kicsit is megreformálja, és a maga zsarnokságának határt szabjon... Miért panaszkodom? Hiszen még élek, írok, prédikálok és naponként előadásokat tartok... De hogyan tömjem be én egyedül az ördög minden száját? Különösen azokét – bár valamennyien gonosz szájúak –, akik sem hallgatni, sem figyelni nem akarnak arra, amit mi írunk... Krisztus, mindnyájunk Ura és Bírója, nagyon jól tudja, hogy hazudtak és hazudnak. Tudom biztosan, hogy elhangzik majd felettük az Ő ítélete.” (Doktor Luther Márton: *A keresztyén tanítás tételei*. 1537, részlet az Előszóból)

Hány szervezetről vagy munkaközösségről és igazgatójáról mondhatnánk el mi is ugyanazt, mint Luther az akkori pápáról? Legyünk őszinték, elég sokról, bár ez nem menti fel egyiket sem a személyes felelősség alól.

Luther végzett filológus és jogáshallgató, mikor egy vihar annyira megijeszti, hogy könnyelmű ígéretet tesz: ha túl élelem, beállok szerzetesnek. Túlélte. Három év múlva pappá szentelik. Hogy a tudásvágya (hozzáférhetett a Bibliához) vagy a hite volt nagyobb, nem tudjuk. Rómába is eljut, a kor

MIKOLA EMESE (1974, Nagyvárad) a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán végzett magyar–német szakon, majd írásterápiából szerzett magiszteri fokozatot. Publikált a Korunkban, Helikonban, Transindexen, Diákabrakban, Géniusban, Literán és a Református Családban. Szabadúszóként dolgozik.

vezeklési szokásai szerint, hason csúszva és könyökkel mássza a templomi lépcsőket, de a pápának és udvarának életmódja elgondolkodtatja. A Bibliához fordul válaszáért, és a tanult emberek tudományosságával állítja össze azt a 95 pontot, amivel konstruktív vitát szándékszik kezdeményezni.

Heinz Zahrnt protestáns teológus, 1960-as teológiatörténeti művében, felveti a kérdést, hogy mit érthetett a nép egyszerű embere abból, hogy egyik keresztény pap a másik életére tört a reformáció vagy ellenreformáció jegyében. A vallásháborúk minden józanul vagy egyszerűen gondolkodó embernek kezdtek megingatni

a hitét. Következő mérföldkő a polgárosodás volt. Hugo Grotius holland jogtudós kijelenti, hogy a jog akkor is érvényes volna, ha Isten nem volna. „Merj a magad értelmére támaszkodni! – ez tehát a felvilágosodás jelmondata” – írja később Immanuel Kant. Bár 200 évvel e kanti kijelentés előtt Kálvin megírta, hogy a véges, kicsi ember nem foghatja fel a végtelent – finitum non capit infinitum –, azért megpróbálták vagy megpróbáltuk. Hogyan lehetne rációval megmagyarázni az élet csodáit, az empátiát, a vak gyűlöletet, a szerelmet, ami első látásra összeköt két idegent? Tudomány, társadalom, művészet mégis mind önmagukból kiindulva kezdték el értelmezni önmagukat.

Az emberiségnek ez a fajta autonómiája, koncepcióváltása nem feltétlenül az elbizakodottság jele. Az adott fejlődési szakaszában ez egy természetes váltás, egyfajta önvédelem volt. Nietzsche a *Vidám tudományban* írta, „Isten halott, és mi öltük meg”, mert a modern ember nem tudta integrálni Istent a polgári életvitelébe. „Rég az egyházon kívül nem volt üdvösség, ma már a világon kívül nincs üdv... Míg korábban az ateizmus egy kis avantgardista csoport ügye volt, mára már tömegjelenséggé vált... Nem egy kisebbség gondolkodik felőle teoretikusan, hanem a többség él eszerint anélkül, hogy különösebben fontolgatná... Nem negáció többé, hanem pozíció.” (Zahrnt Heinz: *Az Isten-kérdés*)

„Gondold el, ma a délutáni istentisztelet előtt kinézve az ablakon, látom, hogyan sétálnak fel-alá a jó safenwiliék a napsütésben, ahelyett hogy megint eljőnnének a templomba, és megértenék, hogy jóllehet én elméletileg gondoltam ezt végig, még hallaniuk kellene a bűnről és a mennyei örömről. Egyelőre nem vagyok képes rá – s ki tudja, leszek-e valaha –, hogy mindezt úgy mondjam el nekik, hogy kényeszerűnek tartásuk meghallgatni. Így hát teljes joggal sétálgatnak ingujjban” – írja az ifjú Karl Barth svájci evangélikus lelkész egy másik lelkész barátjának, az 1900-as évek elején. Barth ebből a „nyomorúságból” kiindulva lesz a 20. századi teológia elismert reformátora. Mit mond Barth a vallásról? „A vallás keresztüllép az előttünk húzódó halál határon, a különbözőségek kába egybemosása, a romantikus közvetlenség csapdája, az ember megistenítése és Isten emberré alacsonyítása.” Mit írt Barth az egyházzal? El kell olvasni Szent Pál Rómaiaknak írt levelét, Barth erről szóló könyvét

és eközben az az egyházkép is kibontakozik, amivel Barth vitába száll.

Súlyos kijelentések, de akárcsak Luther, Barth sem lép ki az egyházból, és nem hagyja el saját Istenét a hatalomféltőkért vagy okoskodókért. Az egyházban is ugyanúgy emberek dolgoznak, mint mindenütt.

Sok kijelentés elhangzott már az egyházon belül az egyházzal, hitről, vallásról, anyag és szellem kapcsolatáról, de ezeket nem ismerjük, korántsem tudunk róluk annyit, mint például a politikai pártok vitáiról. Tudjuk azt, hogy 1962-ben az akkori pápa, XXIII. János elfogadta a zsinattal, hogy a pszichológia és egyéb humán és társadalomtudományok vívmányait ajánlatos felhasználni az egyházban is? Hogy minden keresztény között az egységet kell keresni felekezettől függetlenül? Vagy azt, hogy a pápák nemcsak az inkvizíciót ítélték el, hanem vállalták a felelősséget a Luthertől kiinduló egyházzsuzakadásért is? Hogy a taizéi közösség megalapítója, Roger testvér protestáns?

Miért kell, hogy az egyház társadalmi szervezet legyen? – kérdezik sokan. Nem tudom a hivatalos választ, nem vagyok teológus. A krisztusi minőség, az elv megtartásáért – gondolom. Vagy a János evangéliumából ismert jó pásztor hasonlat is felelet erre, ahol Jézus azt mondja, hogy nem béreslegényként kell vigyázni az emberekre. Mert a béres, amikor igazán nagy baj van, elfut, menti a saját testi épségét, hiszen nem ér meg neki annyit sem az a